

Rablógazdálkodás a gímszarvassal?

Érdeklődéssel olvastam dr. Bán István barátom az Erdészeti Lapokban „Az erdei vadkár és a gímszarvas Magyarországon” címen és a Magyar Vadászlapban „Szarvas rablógazdálkodás” címen közreadott írásait. Elismeréssel nyugtáztam azt a bátorságot, amellyel összegzésként ki mondta, hogy „a szarvassal rablógazdálkodás folyik országos szinten”.

Gondolom ezt olvasva sokan felszisszentek, magas beosztású hivatalnokok és gazdálkodók, akiknek az az érdekük, hogy a jelenlegi magyar vadgazdálkodásról, szűkítem: a szarvassal való gazdálkodásról a valóságnál sokkal jobb képet kapjon a közvélemény, kapjanak azok a politikusok, akik a fontos beosztások kinevezéseit befolyásolják és a széles világon azok a vadász körök, akiket még érdekel a magyarországi szarvasvadászat.

Én nem nevezném rablógazdálkodásnak ezt a mai állapotot, hanem csupán egy olyan magától kialakult és működő jelenségnek, amely a meglévő törvények mellett, a sok-sok befolyásoló tényező eredőjeként jött létre, és amely csak akkor kerül nyugvópontra, ha bekövetkezik az egyensúly a szarvas létszám által okozott mező- és erdőgazdasági károk és az említett gazdálkodási ágazatok kárelviselő, káreltűró szintje között.

A sok befolyásoló tényező közül csak néhányat említenék:

– A lényegesen megváltozott tulajdonviszonyok.

– A magán- vagy társas tulajdonon alapuló, mező- és erdőgazdálkodási termelés kényszerűen emelkedő költségeivel létrehozott, egyre magasabb értékű végtermékek.

– Az állami tulajdonú erdők kezelőinek folyamatos nyereségproduktáló kényszere.

– A magánerdők kötelező fenntartásának kényszere.

– A vadásztársaságok anyagi egyensúlyban tartásának kényszere,

– A megélhetési orvvadászat és a lehetetlenségi orvvadászat.

– A rendszerváltás eddigi éve alatt, az élet szinte minden területén kialakult fegyvelmeztlenség, önfegyelmhiány, a gyakran magas szintre hágó és tartósan jelenlévő gátlástalanság, és a ma is jelenlévő erkölcsi lazaság.

Nagy kérdés, hogy ennek a folyamatnak, ennek a jelenségnek mikor lesz vége, mikor következik be fordulat, mit le-

het csinálni e folyamat ellen vagy mellett. Tisztelem Bán barátom aggodását, de azt gondolom, hogy a szabadföldi vadgazdálkodás – amely egyre inkább csak vadászattá alakul – mai tendenciáját nem lehet megfordítani és ezt csak az nem veszi tudomásul vagy komolyan, aki nem akarja vagy nem ért hozzá. Ez egy olyan öntörvényű jelenség, amelynek csak jósolni lehet a végét, kiszámítani nem, ennek akár 15-25 éves kifutása is lehet.

Addig mit lehet tenni?

Indulatból, szakmai sovínizmusból, konzervatívizmusból, jó szándékból, hozzá nem értésből és természetesen hozzáértésből is, bizonyára sokféle választ adni a sok közül, amely több éves, nem „laboratóriumi” méretű kísérleti vadgazdálkodás, a gazdálkodásról folyamatosan gyűjtött, elemezett adatok és szakmai tapasztaltok alapján született.

A rossz minőségű erdő és a még meglévő állami tartalék mezőgazdasági területeken el kell indítani a nagyméretű, 10-12 ezer hektáros, zárt rendszerű vadgazdálkodási (ZRV) egységek kialakítását, amelyekben a valóban intenzív, valóban hozzáértő vadgazdálkodással, a kitűnő adottságokkal bíró magyarországi szarvas-populációt hosszú távon fenn lehet tartani. Meg lehet őrizni azt a hírnevet is, amelyet – elsősorban az isteni adottságok miatt és a rendszerváltás előtti, szinte korlátlan élőhely igénybevételi lehetőség miatt – a magyarországi szarvas a magyarországi vadászatnak, vadgazdálkodásnak szerzett. Ezen az alacsony értékű területeken na-

gyon jelentős értékeket produkáló, az EU által sem korlátozott – inkább támogatott – termelést lehet végezni az alternatív földhasznosítás szellemében.

Ezt alátámasztandó bemutatom itt röviden a zárt rendszerű vadgazdálkodás értéktermelő és minőségjavító, messze mutató lehetőségeit.

A Zárt Rendszerű Vadgazdálkodás keretében folytatott vadgazdálkodás eredményei a 4000 hektáros Mátyás király Vadaskertben 1997-2004 között a kert vezérvadja, a gímszarvas-állománynál

A gímszarvas-állomány nagyságának változása, 1997 februárjában és 2004 februárjában becült számok alapján az 1. táblázatban látható.

A gímszarvas állomány: 928 %-ra növekedett, közel tízszeresére nőtt.

A gímszarvas-állomány minőségjavulásának bemutatása:

A szarvasbikák korösszetételének változása %-ban, becslés alapján (2. táblázat).

A számok jól mutatják, amit a következetesen végrehajtott selejtezés okozott, azaz a fiatal bikák arányának jelentős csökkenését, ugyanakkor a középkorú és öreg bikák arányának tempós növekedését.

2000-2003 között terítékre hozott szarvasbikák korosztály-összetételének alakulása darabban és %-ban (3. táblázat).

A szarvasállomány minőségének javítását elsődleges szempontként kezelő kilövési elveket jól mutatja a 3. táblázat. Igyekeztünk az első és második agan-

1. táblázat

	fb	kkb	öb	Ö	T	Ü	B	Ö	Mö
'97	52	14	3	69	85	18	65	168	237
'04	355	250	45	650	675	250	625	1550	2200
%	682	1785	1560	942				922	928

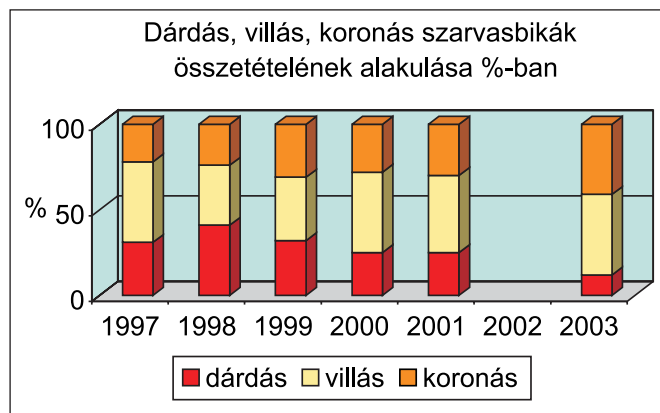
2. táblázat

Megnevezés	1997	2004
0-5 év fiatal	83	54
6-9 év középkorú	15	39
10 felett érett	2	7

3. táblázat

Év	0-3 évig		0-5 évig		6-9 évig		10 fölött		Összesen	
	db	%	db	%	db	%	db	%	db	%
2000	36	35	74	72	20	20	8	8	102	100
2001	45	50	70	79	17	19	2	2	89	100
2002	30	35	51	59	23	27	12	14	86	100
2003	74	49	101	67	38	25	12	8	151	100

csú, rossz minőségű bikák kiemelésével azok felesleges tovább táplálását megszüntetni. A 0-5 éves, azaz fiatal bikák nagyarányú kiemelésével (72-79-59-67 %) az elfiatalodott korosztály-összetételt, valamint a minőséget javítottuk.

1. ábra.

4. táblázat

Felrakás éve	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Dárdás	31	41	32	25	25		12
Villás	47	35	37	47	45		47
Koronás	22	24	31	28	30		41

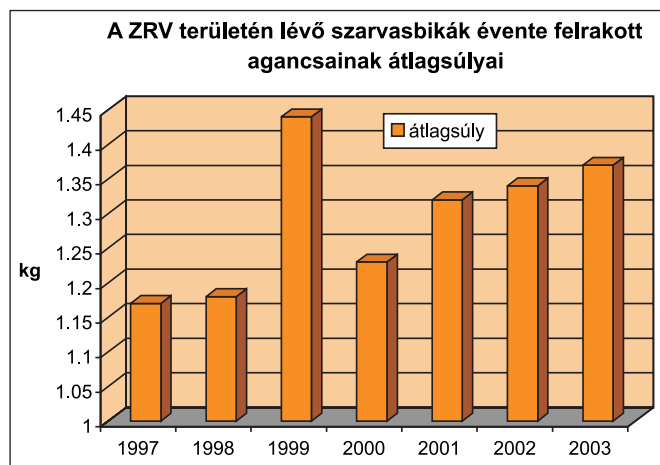
A dárdás, villás, koronás bikák összetételének változása %-ban, az összegyűjtött hullott agancsok alapján az 1. ábra és a 4. táblázat mutatja.

A 2002. évet technikai tévedés miatt itt értékelni nem lehet.

Az átlagsúlyok változása kg-ban az összegyűjtött, hullott agancsok alapján (2. ábra, 5. táblázat).

Az összegyűjtött hullott agancsok alapján a 30 legjobb bika súlyának alakulása (koponyasúlyok nélkül) a 3. ábrán és a 6. táblázatban látható.

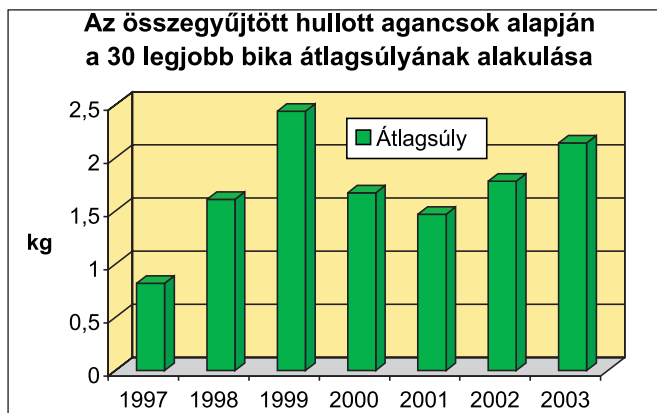
A jelentős létszámnövekedés mellett, a minőség javulását mutató különböző paraméterek egyértelműen tájékoztatnak arról, hogy hamisak azok az információk, amelyek megalapozatlanul azt ismétlik, hogy a jelentős létszámnöve-

2. ábra.

5. táblázat

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Átlagsúly (kg)	1,17	1,18	1,44	1,23	1,32	1,34	1,37
Gyűjtött (db)	224	158	288	335	286	321	421

3. ábra.

6. táblázat

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Átlagsúly (kg)	3,82	4,61	5,44	4,67	4,47	4,78	5,14

kedés kötelezően minőségromlással jár együtt.

A tendenciák tanulmányozásánál ki kell emelni, hogy a területet az utóbbi négy évben nagyon nagy aszály sújtotta. Ennek ellenére, a következetesen és nagy gondnal kiépített víztározó rendszer, az egyre nagyobb tápanyagmennyiséget adó intenzív vadföldgazdálkodás biztosította az igen jelentős minőségjavulást és ezzel együtt az átlagsúlyok javulását is, a bekerítéskor a területen talált állomány minőségéhez viszonyítva.

A vadföldművelés néhány meghatározó száma:

Lucernatelepítés: 183,6 hektáron
Füveskeverék-telepítés: 34,1 hektáron
Kukoricasiló: 35,0 hektáron
Egynyári növények:
Zab: 42,6 hektáron,

Cirok, köles: 58,8 hektáron

Figyelmet érdemel az 1999-es kiugróan jó eredmény, amikor az agancsfelrakás időszakában igen nagy mennyiségű csapadék hullott és ekkor már a vadföldgazdálkodás és a szarvasállomány tápanyagellátása az optimális felé közeledett.

A Zárt Rendszerű Vadgazdálkodásban elért 7 éves eredményeink rövid összefoglaló bemutatása, úgy

gondolom, nem igényel magyarázkodást. Látható, hogy a tudatos, nagy területű, zárt rendszerű gazdálkodás nyomán kialakult tendenciák pont ellentétesek, mint amelyeket Bán barátom az utóbbi évtizedek elemzése alapján bemutatott a szabadföldi vadgazdálkodásról.

Az elért és nagyon röviden ismertett eredmények fényesen illusztrálják azt is, hogy micsoda óriási adottságai, megújulási ereje, értéktermelő képessége van a magyarországi szarvasnak, csupán a megfelelő körülményeket kell számára biztosítani.

Vízháztartás szabályozása a talajban

Hazánk vízellátottsága megkívánja a talajra jutó vizek gazdaságos felhasználását. Ennek alapelveit *Németh Tamás* „A talaj vízgazdálkodása és a környezet (MTA-TAKI 2005. Bpest)” című kiadványban a következőképpen határozza meg:

1. A talaj felszínére jutó víz (csapadék, öntözővíz, víz-odafolyás) talajba szivárgásának elősegítése.

2. A beszivárgó víz tározásának elősegítése.

3. A „káros”, ill. „haszontalan” párolgási, felszíni elfolyási, szivárgási veszteségek csökkentése.

4. A káros víztöbblet átgondolt elvezetése (felszíni és felszín alatti drénezés).

5. A hiányzó víz pótlása öntözéssel.

Fentieket az erdőgazdálkodás is befolyásolja tevékenységével, ezért érdemes lenne ennek lehetőségeit részletesen kimunkálni.

Dr. Szodfridt István